

การศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

Study on Local Curriculum Development of Basic Educational Institutions under Maha Sarakham Educational Service Area Office 2

ทองม้วน สีแนน¹ สัมศักดิ์ คำศรี² ปรีดา เพียรอดวงษ์³ และธนภณ พันธุ์ศรี⁴

Thongmuon Sinan,¹ Somsak Khumsri,² Preeda Phiarodwong³ and Thanaphol Phunsri⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์**ประการแรก**เพื่อศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ**ประการที่สอง**เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดสถานศึกษาที่มีต่อการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูวิชาการและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 350 คน โดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan แบ่งเป็นครูวิชาการ 175 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 175 คน จากสถานศึกษา จำนวน 175 แห่ง ได้กลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยแบ่งกลุ่มตามอำเภอแล้วแบ่งชั้นตามขนาดสถานศึกษา และสถานภาพ แล้วสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยค่า F-test (Two-way ANOVA) โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป ผลการวิจัย พบว่า

1. สถานศึกษามีการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร
2. ไม่มีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างสถานภาพและขนาดสถานศึกษา ต่อการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร แต่มีปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการจัดทำหลักสูตร

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² กศ.ด. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์พิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ อาจารย์พิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

⁴ ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

รับต้นฉบับ 28 มีนาคม 2553 รับลงพิมพ์ 21 พฤษภาคม 2553

ABSTRACT

This research aimed to: firstly, study the local curriculum development of basic educational institutions and secondly, study the interaction between school status and size that effected local curriculum development of 2007 academic year in basic educational schools under Maha Sarakham Educational Service Area Office 2 as a whole and in each aspect. The subjects of the research consisted of 175 academic teachers and 175 school administrators, selected through multi-stage random sampling. This classified by each district, then school size and status and finally, simple random sampling was used. The instrument used in the research was a rating scale questionnaire with 0.92 of reliability. The statistics used for analyzing data were percentage, mean (EMBED Equation.3) and standard deviation (S.D.). *F*-test (two-way ANOVA) was used for hypothesis testing.

The results of the research were as follows:

1. The educational institutions had developed local curriculum of basic educational institutions at a high level as a whole and in each aspect. Considering each aspect, it was shown at a high level difference from high to low: curriculum management, curriculum implementation and curriculum assessment.
2. There was no interaction between status and school size of educational institutions on local curriculum development of basic educational school under Maha Sarakham Educational Service Area Office 2 as a whole and two aspects: curriculum implementation and curriculum assessment. However, curriculum management was interacted with statistically different at .05 level.

Keywords : Local Curriculum Development

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีสาระสำคัญคือ มุ่งเน้นให้มีการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยให้มีเอกภาพเชิงนโยบายแต่มีความหลากหลายในการปฏิบัติมีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมให้เอกชนร่วมจัดการศึกษาและให้มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการภายใต้การกำกับดูแลจากรัฐ ในด้านหลักสูตรจัดให้มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่ในการจัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้ให้นักเรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และประเทศ

ชาติ ตลอดจนด้านกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ เติบโตตามศักยภาพ และให้เป็นการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต เปิดโอกาสให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำหลักสูตรเอง โดยกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาในมาตรา 7 ว่า ในการจัดการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ การเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้ อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กรมสามัญศึกษา, 2542 : 7-18)

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 2) ได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 โดยยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลตามนโยบายนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดหลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น กำหนดจุดจุดหมายที่ใช้เป็น มาตรฐานการเรียนรู้ในภาพรวม 12 ปี กำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระ และการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นช่วงชั้นละ 3 ปีนั้น กระทรวงศึกษาธิการจะจัดดำเนินการให้เฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำสาระรายละเอียดเป็นรายปีหรือรายภาคให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมถึงจัดให้สอดคล้องกับความสามารถความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

จากหลักการดังเสนอไว้ข้างต้นนี้ จะเห็นความเชื่อมโยงของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งสถานศึกษาจะต้องวิเคราะห์กำหนดสาระรายละเอียดที่จะนำมาจัดรายวิชา พร้อมทั้งเพิ่มเติมสาระในส่วนที่เกี่ยวข้องสอดคล้องสนองความต้องการของนักเรียน โรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่นเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีความหมายครอบคลุมหลักสูตรท้องถิ่นด้วยแล้ว ดังนั้นบทบาทของสถานศึกษาและคณะครูต้องเปลี่ยนแปลงไป โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบและภาระงานเพิ่มขึ้น

การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการที่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานพยายามปรับปรุงหรือเพิ่มรายละเอียดเนื้อหา สาระ แผนการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น โดยผู้ที่มีส่วนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นก็คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เรวดี ภูถาวร (2548 : 111) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

หลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่เปิดสอนถึงช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 1 พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจำแนกตามสถานภาพโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผนไม่พบความแตกต่างสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สวาสดี แสนพันธ์ (2548 : 132) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า ปัญหาการบริหาร หลักสูตรท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกันเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ส่งผลให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษามีความแตกต่างกัน เช่น การศึกษาของ เรวดี ภูถาวร (2548 : 112) พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันอยู่ในระดับปานกลางทั้งโดยรวมและรายด้าน เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร พบว่า โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของ คำดี จันทะเกษ (2548 : 110) ได้ศึกษาการดำเนินงานการบริหาร หลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ในปี 2546 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินการบริหารหลักสูตร

ท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นต่อการดำเนินการโดยรวมของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 จากการเปรียบเทียบโรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินการบริหารหลักสูตรสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก จรัส ชินเฮือง (2548 : 93) ได้ศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินผลหลักสูตร ตามลำดับ พบว่า ทุกด้านมีปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ ยังมีผลการวิจัยที่พบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดของสถานศึกษากับสถานภาพหรือตำแหน่งต่อการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ได้แก่ ภูมา คล่องแคล่ว (2548 : 129) ว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและขนาดของโรงเรียนต่อปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียน ช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้านสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประถมพร เพ็ชรโปรี (2548 : 109) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดของสถานศึกษาและตำแหน่งต่อการบริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ โยภา ศรีงาม (2548 : 132) ได้ศึกษาปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดสถานศึกษาและตำแหน่งต่อปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 1 โดยรวมและรายด้าน สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ ชนานันท์ สุคันธา (2550 : 107) ได้ศึกษาการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 3 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานองคาย เขต 3 ทั้งโดยรวมและรายด้าน ทุกด้าน คือ ด้านการจัดการ ด้านบุคลากร ด้านการเงิน ด้านทรัพย์สิน และด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้ส่งเสริมสนับสนุนในการจัดทำ และใช้หลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 : 2548 ข, 31-35)

1. จัดให้มีแผนปฏิบัติการ ประจำปี 2549
2. จัดให้มีโครงการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา
3. จัดให้มีการพัฒนาบุคลากร ดังนี้
 - 3.1 จัดประชุมสัมมนาศึกษานิเทศก์และบุคลากรทุกคน ระหว่างวันที่ 10-11 พฤศจิกายน 2548
 - 3.2 จัดประชุมนิเทศครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแบบอิงมาตรฐาน การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานและการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงในกลุ่มความเป็นเลิศทางวิชาการ จำนวน 20 กลุ่ม จำนวนโรงเรียน 319 โรงเรียน ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2548 ถึง เดือนมิถุนายน 2549
 - 3.3 จัดอบรมครูเกี่ยวกับโปรแกรม Student 2544 ทุกโรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน แบ่งเป็น 20 จุด จุดละ 3 วัน ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2548 - มีนาคม 2549
4. กำหนดให้ทุกโรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแบบอิงมาตรฐานที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
5. กำหนดให้มีการนิเทศและจัดทำรายงานผลการนิเทศการใช้หลักสูตรสถานศึกษาแบบอิงมาตรฐาน หลักสูตรท้องถิ่น การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้ห้องเรียนเป็นฐาน และการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง

จากรายงานผลการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2547 พบว่า สถานศึกษาทุกแห่งมีการทบทวนและพัฒนาหลักสูตรแต่ขาดสาระ

หลักสูตรที่สอดคล้องกับผู้เรียนและท้องถิ่นบางส่วน การนำหลักสูตรไปใช้ยังขาดประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2, 2547 : 3) และสถานศึกษาส่วนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งด้านการกำหนดโครงสร้างเวลาเรียน การกำหนดวิธีวัดผล พิธีกรรม พิธีกรรม พิธีกรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้การวิจัยในชั้นเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2, 2548 : 31) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประยูร นางสีคุณ (2547 : 109) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 : กรณีอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย พบว่า เมื่อเปรียบเทียบสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรโดยรวมพบว่าผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอนเห็นว่าสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริมและด้านการบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียน มีสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา การปรับปรุงและหรือเลือกใช้สื่อการเรียน การจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ การจัดทำคำอธิบายรายวิชาหรือรายวิชาเพิ่มเติม การนำกลุ่มต่างๆ ของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและประเภทเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบปัญหการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอนโดยรวมมีปัญหาไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน พบว่า ด้านสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษามีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านบุคลากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีปัญหาไม่แตกต่างกัน

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัย การดำเนินการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเลือกที่จะศึกษาวิจัยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปเป็นประโยชน์ในการวางแผนและกำหนดนโยบาย เพื่อปรับปรุงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรซึ่งหมายถึงเป็นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของครูวิชาการและผู้บริหารกับขนาดสถานศึกษา ที่มีต่อการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
1. สถานภาพ ได้แก่ 1.1 ผู้บริหาร 1.2 ครูวิชาการ 2. ขนาดสถานศึกษา 2.1 ขนาดเล็ก 2.2 ขนาดกลาง 2.3 ขนาดใหญ่	ระดับการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 ด้าน ได้แก่ 1. การจัดทำหลักสูตร 2. การนำหลักสูตรไปใช้ 3. การประเมินหลักสูตร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 319 โรงเรียน รวม 638 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง มาจากประชากรโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling)

โดยแบ่งกลุ่มตามอำเภอที่เป็นที่ตั้งสถานศึกษา กำหนดให้มีตัวอย่างครอบคลุมในทุกอำเภอ แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามสถานภาพและขนาดสถานศึกษา แล้วเทียบเป็นสัดส่วนร้อยละในแต่ละขนาดสถานศึกษา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 43) ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 175 คน และครูวิชาการ จำนวน 175 คน

2. ตัวแปรต้น ได้แก่

2.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการ

2.2 ขนาดสถานศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

3. ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน 3 ด้าน ได้แก่

3.1 การจัดทำหลักสูตร

3.2 การนำหลักสูตรไปใช้

3.3 การประเมินหลักสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งมีจำนวน 638 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยดำเนินการตามขั้นตอน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 46) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นำกลุ่มประชากรมากำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ใช้หน่วยการสุ่ม คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มหาสารคาม เขต 2 จำนวน 319 โรงเรียน เปิดตารางได้กลุ่มตัวอย่าง 175 โรงเรียน กำหนดผู้ตอบแบบสอบถามโรงเรียนละ 2 คน โดยเป็นผู้บริหาร และครูวิชาการ อย่างละ 1 คน ได้ผู้บริหรจำนวน 175 คน ครูวิชาการ จำนวน 175 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 350 คน

ขั้นตอนที่ 2 เทียบสัดส่วนร้อยละกับจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวนของสถานศึกษาในแต่ละอำเภอในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 6 อำเภอ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 5 ตัวเลือก ลักษณะของเครื่องมือ มีดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 ตัวเลือก คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเชิงสำรวจ (Check list) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีระดับสภาพการดำเนินงาน 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert rating scale) คือ ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง มาก ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง น้อย และระดับ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ มีรายละเอียดในการดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 กำหนดกรอบการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ โครงสร้างและตัวแปรที่ต้องศึกษา

1.3 ศึกษาแนวทาง หลักเกณฑ์ วิธีการสร้าง แบบสอบถามจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

2.1 สร้างคำถามตามกรอบแนวคิดของการวิจัย เพื่อสอบถามสภาพการดำเนินการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

2.2 นำแบบสอบถามเสนอต่อคณะกรรมการที่ ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจและปรับปรุงแก้ไข

2.3 ดำเนินการติดต่อประสานงานทำหนังสือ ประสานไปยังผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน นำแบบสอบถามที่ ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว เพื่อพิจารณาตรวจสอบความชัดเจนของคำถาม ความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยกำหนดให้ระดับความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ในข้อคำถามแต่ละข้อ ดังนี้ คือ ไม่สอดคล้อง มีค่าเท่ากับ (-1) ไม่น่าใจ มีค่า (0) และสอดคล้อง มีค่าเท่ากับ (1) แล้วเลือกข้อ ที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้จำนวน 45 ข้อ ทุกข้อมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 (รายละเอียดแจ้งไว้ในภาคผนวก)

2.4 ปรับปรุงแบบสอบถาม แล้วจึงนำเครื่องมือที่ สร้างขึ้น ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูวิชาการและผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่ม ตัวอย่างที่จะทำการศึกษา จำนวน 50 คน ซึ่งประกอบด้วย ครูวิชาการ จำนวน 25 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 25 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยใช้หาค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างรายข้อ และรวมทุก ข้อ (Item-Total Correlation) เลือกข้อที่มีค่านัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ได้จำนวน 45 ข้อ (.43 EMBED Equation.3 r EMBED Equation.3.98) แล้วนำมาหาความ เชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) ใช้ค่า สัมประสิทธิ์แอลฟา (EMBED Equation.3 - Coefficient)

ตามวิธีการของ ครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 99) มีความเชื่อมั่น 0.92

2.5 ปรับปรุง แล้วจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาจะดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อประสานงานกับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อออกหนังสือขอความ อนุเคราะห์ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างสังกัด

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 แจ้งขอความร่วมมือกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อ อำนวยความสะดวกในการตอบแบบสอบถาม

3. ผู้ศึกษานำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อม แบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลที่ โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยตนเอง เพื่อนำไปจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

5. ผู้ศึกษาตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำมาวิเคราะห์ ตามวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำข้อมูลดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับ คืนมาทั้งหมด แล้วคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ไว้วิเคราะห์ข้อมูล

2. แบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 นำมาแจกแจง ความถี่แต่ละรายการเพื่อวิเคราะห์หาค่าร้อยละ

3. แบบสอบถามตอนที่ 3 นำมาตรวจให้คะแนนตาม เกณฑ์การให้คะแนนโดยกำหนดค่าน้ำหนักเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert)

4. เมื่อตรวจให้คะแนนเสร็จนำมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยเทียบตามเกณฑ์ (ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2533 : 138)

5. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องไมโคร คอมพิวเตอร์ ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของ ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าร้อยละ

5.2 วิเคราะห์การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวม รายด้าน และรายข้อ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) แล้วนำเสนอในรูปแบบประกอบคำบรรยาย

5.3 หาค่าปฏิสัมพันธ์ ระหว่างสถานภาพ และของขนาดสถานศึกษาต่อการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวม รายด้าน เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์หาความแปรปรวน ใช้ค่า F-test (Two-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 แล้วทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ค่าอำนาจจำแนกโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Item - Total Correlation)

1.2 ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient)

2. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานใช้ ANOVA วิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way Analysis of Variance)

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากผลการศึกษา พบว่า สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา ให้ความสำคัญกับหลักสูตรท้องถิ่น จัดประชุมชี้แจงครูเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีการจัดทำสื่อวัสดุ อุปกรณ์ และเอกสารประกอบหลักสูตรท้องถิ่นอย่างเพียงพอ สามารถนำไปใช้ได้จริงนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงแก้ไขกระบวนการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ (2540 : 112) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัย พบว่า มีการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร อยู่ในระดับปานกลางและเมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการประเมินหลักสูตร และด้านการจัดทำหลักสูตร ตามลำดับ ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการดำเนินงานในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร ตามลำดับ อัครโยธิน นาคกรณ (2541 : 73) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา ปีการศึกษา 2540 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ผลการวิจัยพบว่า การศึกษางานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร และ ปัทมา รุ่งศิริวัฒนกิจ (2550 : 129) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่อง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง รายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และ 2 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการปรับกิจกรรม การเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมเสริม ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม ด้านการปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหาและด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่ ตามลำดับ

2. จากผลการศึกษาพบว่า โดยรวมไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและขนาดสถานศึกษา ของครูวิชาการและผู้บริหารสถานศึกษา ต่อการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 และรายด้าน 2 ด้าน คือ การนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาได้ให้ความสำคัญแก่การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการดำเนินงานอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ ส่วนด้านการจัดทำหลักสูตร พบว่า มีปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ให้ความสำคัญของการจัดทำหลักสูตรสูงสุดเพื่อการพัฒนาให้สถานศึกษามีความก้าวหน้า มันคงมากกว่าสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตามครูในสถานศึกษาขนาดกลางมีความตั้งใจในการพัฒนาหลักสูตรสูงสุด ในขณะที่ครูวิชาการสถานศึกษาขนาดใหญ่ต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการศึกษาของ ปัทมา รุ่งศิริวัฒนกิจ (2550 : 130) ได้ศึกษาการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและขนาดสถานศึกษาต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและขนาดสถานศึกษาต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย

เขต 1 รวม 2 ด้าน คือ ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมเสริม และด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่ ส่วนโดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม และด้านการปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน อัครโยธิน นาคธรร (2541 : 72) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา ปีการศึกษา 2540 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร และได้ศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ประมมพร เพ็ชรปรี (2548 : 109) ได้ศึกษา เรื่อง การบริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดสถานศึกษาและตำแหน่งต่อระดับการบริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พิจารณารายคู่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกคู่ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กแตกต่างกับครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็ก ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กแตกต่างกับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดเล็กแตกต่างกับครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่ และผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่แตกต่างกับครูผู้สอนในสถานศึกษาขนาดใหญ่ เรวดี ภูถาวร (2548 : 112) ได้ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การมี

ส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จำแนกตามสถานภาพระหว่างผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากผลการศึกษาของ จรัส ชินเฮียง (2548 : 94) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ เรื่อง ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ผลการเปรียบเทียบปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินผลหลักสูตร ตามลำดับพบว่าทุกด้านมีปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทุกด้านมีระดับปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน สรุปได้ดังนี้ คือ

1.1 การศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านทุกด้าน มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร ตามลำดับ พิจารณาจำแนกตามสถานภาพ พบว่า ครูวิชาการมีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร ตามลำดับ ผู้บริหารสถานศึกษา มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย

รวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร ตามลำดับ

1.2 การศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดทำหลักสูตร รองลงมาคือด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร ตามลำดับ พิจารณาจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก มีการดำเนินการทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดทำหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร ตามลำดับ สถานศึกษาขนาดกลาง มีการดำเนินการทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดทำหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร ตามลำดับ สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการดำเนินการโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร ตามลำดับ

1.3 การศึกษาการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามสถานภาพและขนาดสถานศึกษา พบว่า ครูวิชาการสถานศึกษาขนาดเล็ก มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ด้านการจัดทำหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และ ด้านการประเมินหลักสูตร ตามลำดับ ครูวิชาการสถานศึกษาขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดทำหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร

ตามลำดับ ครูวิชาการสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้

ด้านการจัดทำหลักสูตร รองลงมาคือด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร ตามลำดับ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการประเมินหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการจัดทำหลักสูตร

ตามลำดับ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลาง มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการประเมินหลักสูตร รองลงมาคือด้านการจัดทำหลักสูตร และ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ตามลำดับ ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการประเมินหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการจัดทำหลักสูตร ตามลำดับ

2. ไม่สปีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างสถานภาพและขนาดสถานศึกษา ต่อการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวม และรายด้าน จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ และด้านการประเมินหลักสูตร แต่มีปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการจัดทำหลักสูตร

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. คณะกรรมการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
ควรให้ความสนใจในด้านการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูทุกฝ่ายและผู้บริหารสถานศึกษา
ควรมีความรู้ มีความเข้าใจในกระบวนการการสร้างหลักสูตร

สถานศึกษา การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การประเมินผ่านช่วงชั้น การประเมินหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้มีความสามารถในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี มีความสามารถในการบริหารจัดการ การประสานงาน การประชาสัมพันธ์ และการให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน

2. ครูทุกฝ่าย และผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักในความสำคัญของการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ โดยเฉพาะการจัดทำเอกสารแสดงผลการประเมินการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ พร้อมให้มีการตรวจสอบได้ นอกจากนี้ควรมีการจัดอบรมเพื่อส่งเสริมให้ครูสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลได้ด้วยตนเอง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี เพราะได้รับการชี้แนะแนวทางจากท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ คำศรี ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์บริดา เพียรดวงษ์ อาจารย์ชนนธ พันธ์ศรี กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.ภูษิต บุญทองเถิง กรรมการผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมาน เอกพิมพ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยความเอาใจใส่มาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

กรมสามัญศึกษา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : ครูสภา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). **หลักสูตรการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน**
พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วัฒนา
พานิช

คำดี จันทะเกษ. (2548). การดำเนินงานการบริหารหลักสูตร
ท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงาน
ประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์. ค.ม.
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- จรัส ชินเฮือง. (2548). **ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตการศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์. ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.**
- ชนานันท์ สุคันธา. (2550). **การระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3. วิทยานิพนธ์. ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.**
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2533). **หลักการ ทฤษฎีเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.**
- บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น. (2545). พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ ฯ : สุวีริยาสาส์น.**
- ประดมพร เพ็ชรปรี. (2548). **การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.**
- ประยูร นางสีคุณ. (2547). **สภาพและปัญหานำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ มหาสารคามเขต 2 : กรณี อำเภอยัคณภูมิพิสัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.**
- ปัทมา รุ่งศิริวัฒนกิจ. (2550). **การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1. วิทยานิพนธ์. ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.**
- โยภา ศรีงาม. (2548). **ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.**
- เรวดี ภูถาวร. (2548). **การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนที่ทำการสอนในช่วง**
- ชั้นที่ 1 และ 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.**
- สวาสดี แสนพันดร. (2548). **ปัญหาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.**
- เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ. (2540). **การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษาสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์. กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. (2548 ข). **แผนปฏิบัติการประจำปี 2549. กลุ่มนโยบายและแผน. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2.**
- _____. (2547). **รายงานผลการดำเนินงาน ปีงบประมาณ 2547. กลุ่มนโยบายและแผน. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2.**
- _____. (2548). **แผนปฏิบัติการ 4 ปี (พ.ศ. 2548-2551). กลุ่มนโยบายและแผน. มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2.**
- อัศรโยธิน นากรณ. (2541). **การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา ปีการศึกษา 2540 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**